

Živeti je zame kristus (3) – Celostno izobraževanje in afektivnost

Nekateri ljudje gledajo na krščansko izobraževanje kot na neke vrste znanje. Vendar takšno pojmovanje ne zadostuje. Da bi dosegli človeško osebo v njeni celovitosti, je treba na krščansko izobraževanje gledati z vidika »biti«. Gre za mnogo višji cilj, ki je v tem, da se potopimo v Kristusovo skrivnost in pustimo, da nas milost polagoma preoblikuje ter nas priliči Njemu.

4. Jul. 2025

Jezus Kristus je nedvomno ljubezen našega življenja. Ne *največja izmed naših ljubezni*, ampak *tista, ki daje smisel vsem drugim ljubeznim*, interesom, hrepenenjem, ambicijam, naporom in pobudam, ki napolnjujejo naše dneve in naša srca. Zato je ključnega pomena, da v našem duhovnem življenju ohranjamo *središčnost osebe Jezusa Kristusa*;^[1] On je pot, po kateri vstopamo v občestvo z Očetom v Svetem Duhu. V Njem se razodeva skrivnost o tem, *kdo je človek*^[2] in k čemu je poklican. Hoditi po poti skupaj s Kristusom vključuje rast v samospoznanju in tudi prodiranje v našo lastno skrivnost. Postaviti Jezusa za središče našega življenja med drugim pomeni »odkrivati z novo jasnostjo antropološko in krščansko vrednost različnih

asketskih sredstev; doseči osebo v njeni celovitosti: razumu, volji, srcu, odnosih z drugimi«. ^[3]—

Ta oseba, *ki jo je treba doseči*, smo mi sami ter vsi, ki so deležni našega prijateljstva, našega apostolata. Krščansko izobraževanje, ki se ga udeležujemo in ki ga izvajamo, mora doseči razum, voljo in afektivnost, ne da bi katerokoli od teh sestavin zanemarili ali preprosto *podredili* drugim. Na teh straneh bomo govorili predvsem o oblikovanju afektivnosti, seveda upoštevajoč, da je pri tem izredno pomembno, da je podprto z dobrim umskim izobraževanjem. Ob premišljevanju o pomenu celostnega izobraževanja bomo lahko *znova odkrili* veliko resnico o istovetnosti med zvestobo in srečo, kot je učil sv. Jožefmarija. ^[4]—

Izobraževanje za vstop v sozvočje s Kristusom

Nekateri ljudje gledajo na krščansko izobraževanje predvsem kot na pridobivanje nekega *znanja*. Tako bi dobro izobrazbo dosegel nekdo, ki bi bil vse življenje deležen dobrih doktrinalnih, duhovnih in strokovnih vsebin. Vendar pa je, da bi dosegli osebo v njeni celovitosti, treba razmišljati o krščanskem izobraževanju z vidika človekove *biti*. Dober strokovnjak pozna znanost in tehniko, ki ju zahteva njegov poklic, vendar ima še nekaj več. Razvil je določene drže, načine bivanja, ki mu omogočajo, da dobro uporablja osvojena znanja in tehnike: vedênje, ki vključuje pozornost do drugih, zbranost pri delu, točnost, vztrajnost, ravnanje ob uspehih in porazih itd.

Na enak način tudi biti dober kristjan ne pomeni zgolj to, da na ravni, ki ustreza posameznikovemu položaju v Cerkvi in družbi, pozna nauk o zakramentih, molitvi ali

splošnih in strokovnih moralnih normah. Gre za mnogo višji cilj: za potopitev v Kristusovo skrivnost, da bi spoznali njeno širino in globino (prim. Ef 3,18), da bi njegovo Življenje vstopilo v naše in bi lahko s svetim Pavlom rekli, da »ne živim več jaz, ampak v meni živi Kristus« (Gal 2,20). Z drugimi besedami, gre za to, da smo *alter Christus, ipse Christus*,^[5] drugi Kristus, Kristus sam, in pustimo, da nas milost polagoma preoblikuje ter nas priliči Njemu. Pustiti milosti, da deluje, pa ni zgolj nekaj pasivnega; ni samo v tem, da ne postavljamo ovir, kajti Sveti Duh nas ne preoblikuje v Kristusa brez našega svobodnega in hotenega sodelovanja. Vendar tudi slednje ni dovolj: izročiti se Gospodu, izročiti mu naše življenje, ne pomeni le izročiti mu naše odločitve in dejanja, ampak tudi naše srce, naša čustva, celo našo spontanost. V ta namen je neobhodno potrebna dobra umska in doktrinalna izobrazba, ki

oblikuje razum in vpliva na naše odločitve, vendar je tudi nujno, da ta nauk prodre in doseže naše srce. Za to pa je potreben boj ... in potreben je čas. Povedano še drugače, treba je pridobiti kreposti, in ravno v tem je bistvo izobraževanja.

Včasih imajo nekateri ljudje zadržke, češ, da bi poudarjanje kreposti lahko privedlo v *voluntarizem*. A to je daleč od resnice. Morda je vzrok te zmede v napačnem dojemanju kreposti.

Morda se na krepost gleda zgolj kot na nekakšen dodatek moči v volji, zaradi katerega je tisti, ki jo ima, sposoben izpolniti moralno normo, tudi če to nasprotuje njegovim lastnim težnjam. Takšno mišljenje je precej razširjeno in je dejansko *voluntarističnega* izvora. Krepost naj bi potemtakem pomenila zmožnost, da gremo proti toku lastnih nagnjenj, kadar to zahteva moralna norma.

Seveda je v tem nekaj resnice.

Vendar gre za pomanjkljiv pogled, ki

kreposti spreminja v hladne drže, ki bi človeka praktično vodile k zanikanju lastnih nagnjenj, interesov in vzgibov, ter nehote kot ideal postavlja *brezbrižnost*. Kot da bi bistvo notranjega življenja in predanosti Bogu bila v tem, da človeka naposled ne privlači nič, kar bi lahko oviralo njegove prihodnje odločitve.

S takšnim pristopom h krščanskemu izobraževanju bi bilo nemogoče doseči človeško osebo v njeni celovitosti: razum, volja in afektivnost ne bi rasli skupaj, se podpirali in si pomagali, ampak bi ena od teh zmožnosti zatirala katero izmed drugih dveh. Razvoj notranjega življenja pa to integracijo zahteva in vsekakor ne vodi v okrnjenost osebnosti, v izgubo interesov in čustev; njegov cilj ni, da se nas stvari ne bi dotaknile, da se ne bi *zmenili za to, kar je pomembno*, da nas ne bi *bolelo, kar je boleče*, da nas

ne bi *skrbelo*, kar je *zaskrbljujoče*, ali da nas ne bi *privlačilo*, kar je *privlačno*. Nasprotno, rast notranjega življenja nam širi srce, ga napolni z veliko ljubeznijo in izhajajoč iz te ljubezni potem gledamo na vsa ta čustva ter jih zato zmoremo videti v širšem kontekstu. To pa nam daje sredstva za soočanje z vzgibi, ki predstavljajo kakšno težavo, in nam pomaga zaznati pozitivni in presežni pomen tistih, ki so prijetni.

Evangelij nam pokaže Gospodovo iskreno skrb za počitek njegovih učencev: »Pojdite sami zase v samotni kraj in se malo odpočijte« (Mr 6,31), ali pa odziv njegovega srca na trpljenje njegovih prijateljev, kot lahko vidimo v primeru Marte in Marije (prim. Jn 11,1-44). Ne moremo si predstavljati, da bi Jezus Kristus v tistih trenutkih *zaigral* svojo vlogo, kakor da bi mu bilo zaradi njegove združenosti z Očetom v bistvu vseeno za vse, kar se

je dogajalo okoli njega. Sveti Jožefmarija je govoril o ljubezni do sveta, o *strastni* ljubezni do sveta.^[6] Spodbujal nas je, naj svoje srce položimo v Boga in po Njem v druge, v delo, ki nas zaposluje, v apostolsko dejavnost, kajti »Gospod noče, da smo hladni in togi, kakor mrtva snov«.^[7] Razpoložljivost, na primer, ni drža nekoga, ki mu je vseeno, če počne to ali nekaj drugega, ker mu je uspelo izgubiti vsakršen interes (morda zato, da bi se izognil trpljenju, ko se od njega zahteva nekaj, kar se mu upira). Pač pa je veličastna drža nekoga, ki se zna v določenem trenutku odpovedati nečemu dobremu in privlačnemu, da bi se osredotočil na nekaj drugega, v čemer ga pričakuje Bog, ker je živeti za Boga tisto, kar si globoko želi. Skratka, to je nekdo z velikim srcem, z interesi, z dobrimi ambicijami, ki pa jih zna preseči, kadar je to dobro; ne zato, ker bi jih zatajil ali si prizadeval, da se ga ne bi dotaknile,

ampak zato, ker je njegov interes ljubiti Boga in mu služiti še mnogo večji. Pa ne samo to, da je večji: postal je tisto, kar daje smisel in v sebi zaobjema vse druge interese.

Užitek v krepostnih dejanjih

Vzgoja v krepostih zahteva boj, premagovanje lastnih nagnjenj, kadar nasprotujejo dobrim dejanjem. To je tisti del resnice, ki vsebuje reduktivno, voluntaristično pojmovanje kreposti, ki smo ga omenili zgoraj. Toda bistvo kreposti ni v tej zmožnosti, da nasprotujemo nagnjenju, temveč da nagnjenje oblikujemo. Cilj torej ni v tem, da bi bili sposobni običajno pustiti ob strani afektivnost in se podrediti nekemu zunanjemu pravilu, temveč v tem, da nagnjenje tako oblikujemo, da bomo mogli uživati v dobrem, ki ga udejanjamo. Krepost je ravno v tem veselju in okušanju dobrega, v oblikovanju – če se tako izrazimo –

dobrega okusa: »Blagor človeku, ki [...] se veseli v Gospodovi postavi in premišljuje njegovo postavo podnevi in ponoči« (Ps 1,2). Skratka, krepost je oblikovanje afektivnosti, ne pa navajenost na to, da ji sistematično nasprotujemo.

Dokler krepost ni izoblikovana, lahko afektivnost predstavlja upiranje dobremu dejanju, kar je treba premagati. Vendar pa cilj ni zgolj premagati to upiranje, temveč razviti zadovoljstvo ob takšnem ravnanju. Potem ko je krepost pridobljena, je dobro dejanje morda še vedno naporno, vendar ga opravimo z veseljem. Vzemimo primer. Jutranje vstajanje ob uri – *junaški trenutek*^[8] – je nekaj, kar nam bo najbrž vedno težko. Morda nikoli ne bo prišel dan, ko nam ne bi bilo všeč ob zvonjenju budilke še malo poležati v postelji. Če pa si običajno prizadevamo premagati lenobo iz ljubezni do Boga, pride čas, ko nas to navdaja z

veseljem, medtem ko nas popuščanje udobju razžalosti in v nas pušča priokus grenkobe. Podobno za pravičnega človeka vzeti izdelek iz trgovine brez plačila ni samo *prepovedano*, ampak tudi grdo, neprijetno, neskladno z njegovo naravnostjo, z njegovim srcem. To oblikovanje afektivnosti, ki ustvarja veselje ob dobrem in odpor do zla, ni stranska posledica kreposti, temveč njena bistvena sestavina. Zato nam krepost omogoča, da v dobrem uživamo.

Ne gre zgolj za teoretično idejo. Nasprotno, velik praktični učinek ima zavedanje, da se z notranjim bojem ne navajamo na to, da *samega sebe gnjavimo*, ampak se učimo uživati v dobrem, tudi če je pri tem treba za trenutek iti proti toku. Na ta način se z vzgojo v krepostih človekove notranje zmožnosti in afektivnost *naučijo* osredotočiti na to, kar lahko resnično zadovolji

najgloblja hrepenenja, medtem ko tisto, kar je zgolj na ravni sredstev, postavljajo na drugotno mesto, vedno podrejeno poglavitnemu. Navsezadnje izobraževanje v krepostih pomeni naučiti se biti srečen, uživati *ob* in v tem, kar je veličastno. To skratka pomeni pripravljati se na nebesa.

Če izobraževati se pomeni rasti v krepostih in so kreposti na neki način v afektivnosti, potem lahko rečemo, da je celotno krščansko izobraževanje vzgoja afektivnosti. Morda bo ob branju tega besedila kdo ugovarjal, da je bil njegov namen v prizadevanju za pridobivanje kreposti bolj *operativen* kot *afektiven*, in celo dodal, da kreposti rečemo »*habitus operativus*«. To je res. Toda če nam kreposti pomagajo izvrševati dobro, je to zato, ker nam pomagajo pravilno *čutiti*. Človeško bitje se vedno usmerja k dobremu. Problem morale je navsezadnje v vprašanju,

zakaj se nam nekaj, kar ni dobro, v dani situaciji zdi – se predstavlja našim očem – kot dobro. To se zgodi zato, ker neurejenost téženj privede do tega, da se pripisuje pretirano visoko vrednost dobremu, h kateremu neka težnja stremi. Tako se v konkretni situaciji ta dobrina človeku zazdi bolj zaželena od druge, njej nasprotujoče dobrine, ki pa ima kljub temu večjo objektivno vrednost, saj ustreza celostnemu dobremu človeške osebe.

Morda lahko to bolje razumemo na primeru. V določeni situaciji se lahko znajdemo pred odločitvijo, ali naj povemo resnico ali ne. Naravna nagnjenost k resnici nam jo bo predstavila kot dobrino. Vendar pa imamo tudi naravno težnjo, da cenimo spoštovanje drugih; in če v tem konkretnem primeru menimo, da bi zaradi resnice naredili slab vtis, bi nam ta težnja predlagala laž kot nekaj dobrega. Med tema dvema

težnjama pride do konflikta. Katera od njiju bo prevladala? Odvisno je od tega, katera izmed obeh dobrin je za nas pomembnejša, pri tem vrednotenju pa ima odločilno vlogo afektivnost. Če je dobro naravnana, bo razumu pomagala dojeti, da je resnica silno dragocena in da si spoštovanja drugih ne gre želeči, če to zahteva odpoved resnici. Ta ljubezen do resnice, ki je nad drugimi dobrinami, ki so ravno tako privlačne, je tisto, čemur pravimo *iskrenost*. Nasprotno pa, če je želja po dobrem vtisu močnejša od privlačnosti resnice, lahko razum hitro podleže prevari, in čeprav ve, da to ni dobro, presodi, da je laž nekaj primernega. Tako tudi če dobro vemo, da ne bi smeli lagati, menimo, da je v tem primeru prav, če se zlažemo.

Urejena afektivnost nam pomaga delati dobro, ker pripomore, da ga najprej zaznamo. Zato je zelo

pomembno, da jo oblikujemo. Kako pa je to mogoče doseči? Preden poskusimo odgovoriti na to vprašanje, je treba spregovoriti o nečem, kar moramo vedeti, da bi lahko to vprašanje ustrezno obravnavali.

Čustva in volja

Pravkar smo rekli, da urejena afektivnost pomaga k udejanjanju dobrega. Enako lahko rečemo v obratnem smislu: izvrševanje dobrih dejanj nam pomaga spraviti afektivnost v red. Iz izkušenj vemo – in tega ne smemo pozabiti, če ne želimo zlahka zapadati v frustracije in malodušje –, da svojih čustev ne moremo neposredno nadzorovati. Če nas preplavi malodušje, ne moremo tega problema rešiti tako, da se preprosto *odločimo*, da se bomo počutili veselo. Enako velja, če se želimo v neki situaciji počutiti drznejše ali manj sramežljive, če

želimo, da nas ne bi bilo strah ali sram ali da ne bi zaznavali čutne privlačnosti do nečesa, kar presodimo kot neurejeno. Spet drugič bi morda radi sproščeno govorili z osebo, do katere čutimo neko nehoteno zavračanje iz razlogov, ki jih prepoznamo kot nepomembne, vendar tega ne znamo premagati in se zavedamo, da zgolj s sklepom, da se bomo do nje obnašali neobremenjeno, težave ne bomo rešili. Skratka, prostovoljna odločitev ni dovolj, da bi se naša čustva prilagodila našim željam. A dejstvo, da volja neposredno ne nadzoruje čustev, še ne pomeni, da nanje nima nikakršnega vpliva.

V etiki pravimo, da je nadzor, ki ga lahko volja izvaja nad čustvi, *političen*, saj je podoben nadzoru, ki ga ima vladar nad odločitvami svojih podanikov. Ne more jih neposredno nadzorovati, saj so svobodni; lahko pa sprejme določene ukrepe – na

primer zniža davke – v upanju, da bodo zaradi svobodne volje državljanov prinesli določene rezultate, na primer povečanje potrošnje ali naložb. Tudi mi lahko izvršujemo nekatera dejanja, za katera upamo, da bodo vzbudila določena čustva. Lahko se na primer ustavimo in pomislimo, koliko dobrega bo prinesla neka apostolska iniciativa, za katero iščemo finančno podporo, da bi se čutili bolj pogumne, ko bomo prosili za donacijo za izvedbo te pobude. Lahko premišljujemo o našem božjem otroštvu v upanju, da nas bo nek poklicni neuspeh na ravni naše občutljivosti manj prizadel. Vemo tudi, da lahko zaužitje določene mere alkohola izzove začasno stanje evforije; in da, če se mislih hote vrtimo okrog grdega ravnanja, ki smo ga bili deležni, bomo v sebi izzvali odziv jeze. To je le nekaj primerov vpliva, vedno posrednega,

ki ga lahko volja kratkoročno izvaja na čustva.

Veliko pomembnejši pa je dolgoročni vpliv volje na afektivnost, saj ji je ravno na ta način mogoče *dati obliko*, jo oblikovati. Gre za vpliv, do katerega prihaja, celo ne da bi bil to posameznikov namen. To se zgodi zato, ker prostovoljna dejanja ne samo, da imajo lahko učinek v svetu zunaj nas, ampak predvsem povzročijo notranji učinek: prispevajo k ustvarjanju afektivne sonaravnosti z dobrim, h kateremu se volja giblje. Razlaga, kako do tega pride, presega okvir teh strani, vsekakor pa velja izpostaviti dvoje.

Hoteti dobro

Najprej to, da se dobro, h kateremu se volja giblje in s katerim se ustvarja sonaravnost, lahko zelo razlikuje od tega, kar je mogoče zaznati od zunaj. Dva človeka, ki opravljata isto nalogo, lahko počneta dve zelo

različni stvari: eden si morda zgolj prizadeva, da ne bi dajal slabega videza pred tistim, ki mu je nalogo zaupal, medtem ko ima drugi namen služiti. Drugi pristop pripomore k oblikovanju kreposti, prvi pa ne, saj je *dobro*, ki ga zasleduje in po katerem se oblikuje, izogibanje slabemu vtisu v očeh avtoritete. Res pa je, da to dejanje lahko pomeni korak naprej glede na prejšnjo držo (če bi predtem nalogo zavračal), vendar dokler temu ne sledijo nadaljnji koraki, se krepost ne oblikuje, pa naj še tolikokrat ponovi to dejanje. Zato je tako pomembno popravljati, nenehno prečiščevati naš namen, da bi se postopoma usmerili k nagibom, zaradi katerih je zares vredno nekaj storiti, in se tako afektivno naravnali nanje.

Vsi poznamo lastne ali tuje izkušnje v zvezi s tem, kako se lahko golo spoštovanje nekih pravil zlahka spremeni v breme. Primer starejšega

sina iz prilike nas opozarja na to nevarnost (prim. Lk 15,29-30).

Obenem pa nas iskreno iskanje dobrega, h kateremu pravila stremijo, osrečuje in osvobaja. Na kratko bi lahko rekli, da kreposti ne oblikuje *izvrševanje*, ampak *hotenje*: ni pomembno samo, kaj delam, ampak tudi, kaj hočem, ko to delam.

^[9] Svoboda je torej odločilna: ni dovolj nekaj storiti, treba je hoteti to storiti, treba je to narediti, »zato ker tako hočemo, kar je najbolj nadnaraven razlog«, ^[10] saj le tako oblikujemo krepost, to se pravi, da se učimo uživati v dobrem. Zgolj izpolnjevanje, ki se odraža v »izpolnjujem in lažem«, ^[11] ne spodbuja svobode, niti ljubezni, niti veselja. Nasprotno pa vse to spodbuja razumevanje, zakaj je nek način ravnanja veličasten in vreden truda, ter upoštevanje teh razlogov pri delovanju.

Dolgoročno oblikovanje

Druga stvar, ki jo je treba upoštevati, pa je, da je proces, v katerem afektivnost postaja sonaravna z dobrim, običajno počasen. Če bi bila krepost le v sposobnosti premagovanja čustvenega odpora pri udejanjanju dobrega, bi jo lahko osvojili v mnogo krajšem času. Vendar sedaj že vemo, da krepost ni izoblikovana, dokler dobro nima pozitivnega odseva v afektivnosti.^[12] Zaradi tega je v boju potrebna potrpežljivost, saj lahko doseganje nekaterih ciljev, za katere si je vredno prizadevati, traja dolgo, morda mnogo let. Odpora do dobrega dejanja, ki ga bomo v tem času še naprej doživljali, si ne smemo razlagati kot neuspeh ali kot znak, da je naš boj neiskren ali polovičarski. Gre za postopno pot, na kateri je vsak korak običajno majhen in skoraj neopazen. Šele po določenem času bomo ob pogledu nazaj ugotovili, da smo prehodili več poti, kot smo si mislili.

Če imamo na primer reakcije jeze, ki bi jih radi premagali, si bomo najprej prizadevali za omejitve njenih zunanjih izrazov. Morda se nam bo sprva zdelo, da ne dosežemo ničesar, a če bomo vztrajni, bodo primeri, v katerih zmagujemo in so na začetku redki, postajali vse pogostejši in čez čas – morda čez dolgo časa – nam bo to običajno uspelo. Vendar to ne zadostuje, saj naš cilj ni bil zatreti zunanje izraze, temveč oblikovati notranji odziv, to se pravi postati bolj krotki in miroljubni, da bi ta mirnejši odziv postal naš življenjski slog. Boj je zato veliko daljši, vendar je tudi veliko lepši, bolj osvobajajoč in navdušujoč. Gre za boj, katerega cilj je doseči notranji mir pri iskanju in uresničevanju božje volje, ne pa le *nasilno* podvrženost čustev.

Papež Frančišek govori o načelu, da je čas *pomembnejši kakor prostor*,^[13] in pri tem poudarja, da »dajati prednost času pomeni ukvarjati se s

tem, da *zaženemo procese, namesto da bi posedovali prostore*«. ^[14] V notranjem življenju je vredno sprožiti realistične in velikodušne procese in treba je počakati, da obrodijo sadove. »To načelo nam omogoča delovati dolgoročno, ne da bi hoteli za vsako ceno dosegati takojšnje rezultate. Pomaga nam potrpežljivo prenašati težavne in neugodne položaje ali sprejemati neogibne spremembe pri naših načrtih. Vabi nas, da sprejmemo napetost med polnostjo in omejitvijo.« ^[15] Za nas je dejansko zelo pomembno, da zavedanje o naših omejitvah ne ohromi stremljenja k polnosti, ki nam jo ponuja Bog. In ravno tako je za nas pomembno, da ta plemenita ambicija ne bi naivno pozabila na dejstvo, da smo omejeni.

Če bomo pri krščanskem izobraževanju stremeli k visokim ciljem in si prizadevali ne samo *zaizvrševanje* dobrih dejanj, temveč

za to, da *smo* dobri, da bi imeli dobro srce, bomo znali razlikovati *krepostno* dejanje od tistega, čemur bi lahko rekli dejanje, ki je *skladno s kako krepostjo*. Slednje bi bilo dejanje, ki ustreza neki kreposti in korak za korakom prispeva k njenemu oblikovanju, a ker ne izhaja iz že zrele držе, pogosto zahteva premagovanje afektivnosti, ki človeka sili v nasprotno smer. Krepostno dejanje pa bi bilo dejanje nekoga, ki se v uresničevanju tega dobrega veseli celo takrat, ko to zahteva napor. V tem je pravi cilj.

Celostno izobraževanje, ki vključuje oblikovanje afektivnosti, je počasno. Kdor se želi razvijati v tej smeri, ne sme naivno pričakovati, da se bodo čustva kar podvrgla njegovi volji, s tem da bi potlačil tista, ki mu niso všeč, ali skušal vzbuditi tista, ki bi jih želel imeti. Naj razume, da se mora njegov boj osredotočiti predvsem na svobodne odločitve, s katerimi se v

prizadevanju, da bi sledil božji volji, odziva na ta čustva, tako da sprejema ali zavrača predloge vedenja, ki jih s seboj prinašajo. Kajti prav te odločitve – posredno in dolgoročno – nazadnje oblikujejo notranjost, iz katere ti vzgibi izvirajo.

Svet znotraj tebe

Ko se krepost polagoma oblikuje, postaja opravljanje dobrega dejanja vedno bolj naravno in polno veselja, obenem pa človek tudi lažje ugotavlja, katero je to dejanje. »Kajti da 'boste lahko razpoznavali, kaj hoče Bog, kaj je dobro, njemu všečno in popolno' (Rim 12,2), za to je sicer potrebno poznavanje božje postave na splošno; toda to še ni dovolj: neobhodno potrebna je neke vrste 'konnaturalnost' [sonaravnost] med človekom in resničnim dobrim. Takšna konnaturalnost se zakoreninja in razvija v krepostnih naravnostih človeka samega.«^[16]

Ta dinamičnost je v veliki meri posledica dejstva, da je afektivnost prvi glas, ki ga slišimo, ko ocenjujemo primernost nekega ravnanja. Še preden razum presodi, ali je primerno storiti neko prijetno dejanje, smo že izkusili njegovo privlačnost. Krepost, kolikor dela dobroino čustveno privlačno, poskrbi, da glas afektivnosti že vključuje določeno oceno moralnosti zadevnega dejanja, to se pravi oceno glede na celostno dobrobit osebe. Na ta način – če se vrnemo k prej opisanemu primeru – doseže, da čeprav nas možnost napraviti dober vtis privlači, se nam laž javlja kot neprijetno dejanje.

Na impliciten, a jasen način je to izraženo v neki prav kratki točki knjige *Pot*: »Zakaj moraš gledati, če 'ves svoj svet' nosiš v sebi?«^[17] Sveti Jožefmarija postavlja zunanji pogled v razmerje z notranjim svetom. In prav to razmerje mu bo dalo

možnost za ovrednotenje pogleda, ki se bo izkazal kot primeren ali neprimeren, odvisno od tega, kako je zgrajen notranji svet. Ko je krepost izoblikovana, ni potrebno neprimerne pogleda *zatreti*, saj se že na začetku izkaže kot nepotreben: notranji svet – *moj svet* – ga zavrača. Če ima človek bogato notranje življenje, se temu, kar je škodljivo, ne samo dejansko izogne, ampak to tudi ne predstavlja večje nevarnosti, ker mu je odvratno: tega ne dojema le kot nekaj slabega, ampak tudi – in še predtem – kot nekaj grdega, neprijetnega, zoprnega, zgrešenega ... Seveda je lahko na nek način privlačno, vendar je to privlačnost lahko zavrniti, saj ruši harmonijo in lepoto notranjega vzdušja. V nasprotnem primeru, če *v sebi ne nosiš svojega sveta*, pa bo izogibanje temu pogledu zahtevalo precejšen napor.

Realizem

Iz povedanega je razvidno, kako nas rast v krepostih dela vse bolj realistične. Nekateri ljudje gojijo prepričanje – običajno ne izoblikovano –, da živeti krepostno pomeni zamižati na eno oko pred stvarnostjo; sicer zaradi zelo vzvišenega nagiba in zato, ker od takšnega ravnanja, ki vključuje delno zaprtost do tega sveta, pričakujemo nagrado na drugem svetu. Gre za redukcionistično idejo. V resnici je živeti kot Kristus in posnemati njegove kreposti tisto, kar nas zares odpira stvarnosti in ne dopušča, da bi nas naša afektivnost zavedla, ko jo je treba ovrednotiti in se odločati, kako se nanjo odzvati.

Uboštvo denimo ne pomeni, da se zaradi večnega življenja odpovemo temu, da bi priznavali vrednost materialnim dobrinam. Še več, le nekdo, ki živi nenavezano, vrednoti materialne dobrine po njihovi pravi meri: ne misli, da so slabe, niti jim ne

pripisuje pomena, ki ga nimajo. Kdor pa se ne trudi živeti na tak način, jim bo nazadnje začel pripisovati večjo vrednost, kot jo dejansko imajo, kar bo vplivalo na njegove odločitve: v njem ne bo kaj dosti realizma, čeprav se bo drugim zdel kot pravi človek tega sveta, ki se spozna in znajde v določenih okoljih. Zmeren človek zna uživati v dobrem obroku; kdor ni zmeren, pa temu užitku pripisuje pomen, ki ga objektivno nima. Nekaj podobnega bi lahko rekli za katerokoli drugo krepost. Kot je rekel Jezus Nikodemu: »Kdor se ravna po resnici, pride k luči« (Jn 3,21).

Krepostni krog

Skratka, usmerjati našo afektivnost z razvijanjem kreposti pomeni razjasniti naš pogled. To je tako, kot da bi z očal očistili madeže, ki so jih na njih pustili izvirni greh in osebni grehi in nam onemogočajo videti svet, kakršen je v resnici. »Povejmo

to mirno: neodrešenost sveta obstaja prav v neberljivosti stvarstva, v nespoznatnosti resnice, ki nato sili h gospodovanju pragmatičnega in napravlja oblast močnih za boga tega sveta.«^[18]

Urejena afektivnost pomaga razumu *brati stvarstvo, prepoznati resnico*, ugotoviti, kaj je za nas resnično dobro. Ta pravilna presoja razuma omogoča prostovoljno odločitev. Dobro dejanje, ki sledi tej odločitvi, prispeva k temu, da dosežemo sonaravnost z zasledovano dobrino, in s tem k urejanju naše afektivnosti. To je pravcat *krepostni* krog, ki nas vodi k temu, da se čutimo vedno bolj svobodne, da smo gospodarji svojih dejanj, in nam zato omogoča, da se resnično izročimo Gospodu, kajti daruje se lahko le, kdor ima samega sebe v posesti.

Izobraževanje je celostno šele, ko doseže vse te ravni. Z drugimi

besedami, resnično osebnostno izobraževanje obstaja samo takrat, ko različne zmožnosti, ki nastopajo v človekovem delovanju – razum, volja, afektivnost –, dosežejo integracijo: ko se med seboj ne bojujejo, temveč sodelujejo. Če do oblikovanja čustev ne bi prišlo, se pravi, če bi kreposti razumeli zgolj kot dodatno silo v volji, s pomočjo katere bi ta lahko ignorirala afektivno raven, potem bi moralne norme in boj, s katerim si zanje prizadevamo, bili nekaj represivnega in ne bi dosegli pristne enotnosti življenja. V sebi bi vedno izkušali sile, ki bi nas na vso moč vlekli v nasprotnih smereh in ustvarjale nestabilnost. To nestabilnost dobro poznamo, saj je naše izhodišče, vendar jo korak za korakom premagujemo, ko te sile vodimo proti harmoniji, tako da pride trenutek, ko tisti »najbolj nadnaraven razlog«, ki se glasi »ker tako hočem«, pomeni: *ker mi je všeč, ker me privlači, ker*

ustreza mojemu načinu življenja, ker se ujema z notranjim svetom, ki sem si ga oblikoval; skratka, ker sem se polagoma naučil čustva Jezusa Kristusa sprejeti za svoja.

Tako hodimo proti cilju, visokemu in privlačnemu obenem, ki nam ga nakazuje sveti Pavel: »Isto čutenje [mišljenje] naj bo v vas, ki je tudi v Kristusu Jezusu« (Flp 2,5), in se zavedamo, da si na ta način *oblečemo Gospoda Jezusa Kristusa* (prim. Rim 13,14). »Kristusovo življenje je naše življenje [...]. Zato mora kristjan živeti v skladu s Kristusovim življenjem in prevzeti Kristusova čustva, da bo lahko skupaj s svetim Pavlom vzkliknil: *Non vivo ego, vivit vero in me Christus* (Gal 2,10); ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni.«^[19] Ker pa je zvestoba ravno v tem, da živimo, hočemo in čutimo kot Kristus, ne zato ker bi se *našemili* v Kristusa, ampak ker je to naš način bivanja, smo v prizadevanju za božjo

voljo, v zvestobi, globoko svobodni,
saj delamo, kar nam ustreza, kar
nam je všeč, kar *hočemo početi*.
Globoko svobodni in globoko zvesti.
Globoko zvesti in globoko srečni.

[1] Fernando Ocáriz, Pastirsko pismo,
14. 2. 2017, št. 8.

[2] Prim. Drugi vatikanski koncil, past.
konst. *Gaudium et spes* (7. 12. 1965),
št. 22.

[3] Fernando Ocáriz, Pastirsko pismo,
14. 2. 2017, št. 8.

[4] Sv. Jožefmarija, *Brazda*, št. 84:
»Tvoja sreča na zemlji je istovetna s
tvojo zvestobo veri, čistosti in poti, ki
ti jo je Gospod zaznamoval.« Prim.
tudi sv. Jožefmarija, *Navodilo*, maj
1935/14. 9. 1950, št. 60; *Navodila*, 8.
12. 1941, št. 61; *Božji prijatelji*, št. 189.

[5] Sv. Jožefmarija, *Jezus prihaja mimo*, št. 96.

[6] Dovolj je, če kot primer navedemo naslov homilije *Strastno ljubiti svet*, v: *Pogovori*, št. 113–123.

[7] Sv. Jožefmarija, *Božji prijatelji*, št. 183.

[8] Sv. Jožefmarija, *Pot*, št. 206.

[9] V resnici je z moralnega vidika *to, kar delam, ravno to, kar hočem, ko to počnem*. Za naše namene pa na tem mestu ni potrebna razlaga, zakaj je to tako.

[10] Sv. Jožefmarija, *Jezus prihaja mimo*, št. 17.

[11] Besedna igra v izvirniku med *cumplimiento* (izpolnjevanje) in *cumplo y miento* (izpolnjujem in lažem). Prim. bl. Álvaro, Pismo, september 1975, št. 8 (AGP, Biblioteca, P17).

[12] — Kot je razvidno iz doslej povedanega, to ne pomeni, da prizadevanje za dobro ne vključuje nikakršnega napora, oziroma da zlo nima več nikakršne privlačnosti.

[13] — Prim. Frančišek, apost. spod. *Evangelii gaudium* (24. 11. 2013), št. 222–225.

[14] — Prav tam. Ležeči tisk je del izvirnika.

[15] — Prav tam.

[16] — Sv. Janez Pavel II., okr. *Veritatis splendor* (6. 8. 1993), št. 64. Besedilo se naslanja na sv. Tomaža Akvinskega, *Summa Theologiae*, II-II, q. 45, a. 2.

[17] — Sv. Jožefmarija, *Pot*, št. 184.

[18] — Joseph Ratzinger, *Jezus iz Nazareta*, 2. knjiga, str. 191.

[19] — Sv. Jožefmarija, *Jezus prihaja mimo*, št. 103.

Julio Diéguez

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sl-si/article/ziveti-je-zame-kristus-3-
celostno-izobrazevanje-in-afektivnost/](https://opusdei.org/sl-si/article/ziveti-je-zame-kristus-3-celostno-izobrazevanje-in-afektivnost/)
(13. Mar. 2026)